

Управління освіти і науки РОДА
РОППО
Управління освіти виконавчого комітету
Кузнецовської міської ради
Кузнецовська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №5

Конкурс «Шкільна бібліотека – 2017»

Номінація:

Бібліотека – виховний простір навчального закладу

Тема:

***Виховний простір школи – інтегрований чинник
впливу на формування
компетентностей особистості
з популяризації кращих здобутків національної
культури та духовної спадщини***

Керівник проекту:

В.У. Матвійчук – завідувач бібліотекою

Учасники проекту:

вчителі, учні, батьки

м. Кузнецовськ (нині Вараш) – 2017

Анкета учасника

Матвійчук Валентина Улянівна

I. Загальні відомості про учасника

- 1.1. Посада *Завідувач бібліотекою*
- 1.2. Місце роботи (Кузнецовська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №5)
- 1.3. Освіта *середня-спеціальна*
- 1.4. Спеціальність за освітою *бібліотечна справа*
- 1.5. Контактний телефон 0 (3636) 2-31-11
- 1.6. Електронна пошта *scool5@i.ua*
- 1.7. Web-сторінка школи/бібліотеки: *znz5.at.ua*

II. Відомості про трудову діяльність:

- 2.1. Стаж роботи на займаній посаді *25 років*
- 2.2. Бібліотечний стаж *36 років*
- 2.3. Кваліфікаційна категорія *провідний бібліотекар*
- 2.4. Нагороди, відзнаки (за наявності):
 - *Грамота управління освіти виконавчого комітету Кузнецовської міської ради за багаторічну працю, вагомий внесок у розвиток бібліотечної справи, збереження книжкового фонду від 2007 року;*
 - *Диплом управління освіти і науки Рівненської обласної державної адміністрації за перемогу в обласному етапі Всеукраїнського конкурсу «Шкільний бібліотекар 2009 року»;*

- *Грамота виконавчого комітету Кузнецовської міської ради за сумлінну, плідну працю, вагомий внесок у розвиток національної освіти від 2011 року;*
- *Почесна грамота профспілки працівників освіти і науки України за активну участь у профспілковому житті школи від 2013 року;*
- *Подяка Кузнецовської ЗОШ I-III ступенів №5 управління освіти виконавчого комітету Кузнецовської міської ради за результативне представлення школи у міському конкурсі художньої самодіяльності працівників освіти від 2014 року;*
- *Грамота управління освіти виконавчого комітету Кузнецовської міської ради за професіоналізм, сумлінну працю, творчий підхід у роботі з дітьми від 2014 року;*
- *Грамота народного депутата України В.Яніцького за багаторічну плідну працю, вагомий внесок у розвиток бібліотечної справи, глибоку повагу до духовної спадщини народу, примноження ролі бібліотеки в житті суспільства від 2016 року*

III. Методичні розробки(за наявності) *творчий проект «Організація дослідницької діяльності молодших школярів в області екологічного виховання», посібник на допомогу вчителю, буклети, поради школярам, цікавинки новачкам.*

IV. Проблема, над якою працює учасник (за наявності) *спільна робота бібліотекаря та вчителів в області патріотичного виховання школярів*

V. Перелік публікацій (за наявності) *«Про скромних лицарів бібліотечної справи» Вісті – 2009.*

VI. Участь у семінарах, конференціях тощо *вимога сучасності – національно-патріотичне виховання, інформаційні технології в шкільній бібліотеці – 2016 рік.*

Директор школи

Р.Пашко

Паспорт

Бібліотеки Кузнецовської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №5

Кузнецовської міської ради

Керівник закладу: Пашко Руслан Федорович

I. Загальні відомості

1.1. Завідувач бібліотеки *Матвійчук Валентина Улянівна*

1.2. Місце знаходження бібліотеки *ЗОШ №5, ІІІ поверх.*

1.3. Контактний телефон *0 (3636) 2-31-11*

1.4. Електронна пошта бібліотеки *sckool5@i.ua*

1.5. Web-сторінка бібліотеки *znz5.at.ua*

II. Матеріально-технічні умови діяльності бібліотеки:

1.1. Загальна площа бібліотеки *65,2 м²*

1.2. Абонемент *29м²*

1.3. Читальний зал *16,5м²*

1.4. Наявність книгосховища для навчального фонду *так.*

1.5. Оргтехніка *2 телевізори, комп'ютер, ноутбуки-14 та копіювальна техніка*

1.6. Вихід в Інтернет *так*

III. Основні показники діяльності бібліотеки:

3.1. Основний бібліотечний фонд (без урахування підручників)

3.1.1. Книги та брошури *3890*

3.1.2. Періодичні видання (всього) *32*

3.1.3. Для учнів *7*

3.1.4. Для вчителів *23*

3.1.5. Для бібліотечних працівників *2*

3.2. Фонд підручників *12095*

3.2.1. Для учнів 1-4-х класів *3946*

3.2.2. Для учнів 5-9-х класів *6487*

3.2.3. Для учнів 10-11-х класів *1662*

IV. Робота з користувачами:

4.1. Загальна кількість користувачів (станом на 01.09.2016)

4.1.1. Учні 615

4.1.2. Вчителі 75

4.1.3. Батьки 40

4.1.4. Представники місцевих громад, інші 5

4.2. Загальна кількість відвідувань 12945

4.3. Кількість книговидач 16970

V. Інформаційна робота:

5.1. Заходи з формування інформаційної, бібліотечно-бібліографічної, читацької культури учнів *екскурсії, бібліотечні уроки, бесіди та вікторини на теми «Як до нас прийшла книга», «До книги всі шляхи відкриті», «Чи знаєш ти свій родовід», «Бібліотека і книга», «Книга і бібліотека в моєму житті», «Читаємо разом з дітьми»*

5.2. Інші заходи : *«Посвята в читачі, «Моє рідне місто-Кузнецовськ», «Прощавай букварику», «Веселі уроки за комп'ютером», «Про що пише Зірка Мензатюк?»...*

5.3. Виставкова діяльність:

- *постійно діючі: «Безсмертний Кобзар», «Вічна книга», «Краю мій, доле моя, завжди ти зі мною», «Правові знання – школярам та батькам», «Чорнобиль і час», «Клич далеких атак», «Твоє довідкове бюро», «Україна – Європейська країна», «На хвилину зупинись, нові книги подивись».*

- *тематичні: «Україна – наш спільний дім», «Тої слави козацької – повік не забудем», «Чудеса різдвяних свят», «Жнива скорботи», «Вклонімося пам'яті солдатській», «Роде наш красний», «Голодомор 1931-1933р. в Україні», «Правильний вибір професії – важливий крок у житті».*

Директор школи

Р.Пашко

ЗМІСТ

Вступ	8-10
РОЗДІЛ І. Бібліотека – виховний простір навчального закладу.....	10-22
1.1. Організація роботи бібліотеки, як осередку становлення громадянина – патріота України.....	11-13
1.2. Співробітництво із засобами масової інформації, міським методичним кабінетом, міською дитячою та юнацькою бібліотеками.....	13-14
1.3. Благодійний фонд «Наш край» народного депутата України Василя Яніцького підтримує культурні проекти	14-16
1.4. Навчально-виховна робота бібліотеки	17-22
РОЗДІЛ ІІ. Діяльність шкільної бібліотеки з реалізації міської та обласної програм національного виховання учнівської молоді Рівненщини на 2008-2020 роки.....	23-28
2.1. Зміст виховання.....	24-25
2.2. Основні тенденції патріотичного виховання особистості	26-27
2.3. Ціннісне ставлення особистості до держави і суспільства	28
РОЗДІЛ ІІІ. Організація краєзнавчо-пошукової роботи учнів, як засіб виховання їх національної свідомості (з досвіду роботи).....	29-44
3.1. Напрямки краєзнавчої роботи.....	31-33
3.2. Масова робота бібліотеки: традиції та нововведення	33-39
3.3. Вивчення літератури рідного краю на уроках літературного читання	40-43
3.4. Моніторинг «Мрії наших дітей»	44
ВИСНОВКИ.....	45-46
ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА	47-48
ДОДАТКИ.....	49-62

Кредо шкільної бібліотеки:
«Будь-яка дитина має золоте зерно душі,
яке, потрапляючи на родючий ґрунт
національного виховання, дає світолюбні
пагініці добра, правди, гідності, духовності»

Вступ

Серед безлічі людських професій є одна вічна – професія бібліотекаря. Мигтять, як у калейдоскопі дні, минають століття, невпинно змінюється життя, але щороку вересневого ранку до шкільної бібліотеки заходить читач. Його зустрічають вірні друзі – книги.

Допитливі дитячі оченята відкривають для себе неповторний світ, світ – ім'я якому – книга.

Бібліотекаря необхідно повною мірою виправдати дитячі надії на те, що їхня перша книжка запам'ятається на все життя, буде найкращою у світі, а серця маленьких читачів віддячать їм за довіру щирою любов'ю.

Книга навчає нас жити. Надиhaючи історичним досвідом, вона допомагає людині глибше збагнути сучасне, а в сучасному мужньо і стійко долати найтяжчі випробування і перешкоди на шляху до мети. Вона – важливий чинник всебічного розвитку особистості.

У своїх поглядах на призначення книги бібліотека в основному дотримується таких вимог:

1. Книги повинні відображати великі історичні події, а отже, й широко розкривати історичну пам'ять, історичний досвід народу.
2. Книги повинні концентрувати в собі глибокий педагогічний зміст.
3. Книги повинні нести читачеві істину.
4. Книгам належить увічнювати найкращі людські імена.
5. Книги повинні служити людям. Формувати їхню свідомість.

Головна мета перебудови бібліотеки – її гуманізація, а саме активне вивчення культурної спадщини, яка міститься в книжковому фонді, взаємна

зацікавленість бібліотекаря та читача і в спілкуванні, створення сприятливих умов для контактів читачів між собою, оперативне реагування на зміни у необхідності надання послуг як індивідуальних так і суспільних, висока кваліфікація та майстерність, реальна оцінка результативності своєї діяльності.

Бібліотекар школи володіє непереможною зброєю для виховання школяра – художнім твором. Світ думок автора твору допомагає розбудити юну душу, знайти життєвий орієнтир в непростому світі, навчає долати труднощі й зберігати оптимізм, людську і національну гідність.

З розвитком інформаційних технологій *місія* бібліотеки суттєво змінилася. Тепер вона є не єдиним, а головним носієм знань і вмінь учнів. Священний *обов'язок сучасного бібліотекаря* – не лише порекомендувати, навчити, але й виплекати високодуховну, мудру особистість, перетворити читання на захопливий, сповнений яскравих вражень процес.

Розвиток освіти сьогодні неможливий без розвитку бібліотеки освітньої установи, і в першу чергу – шкільної бібліотеки.

Об'єкт дослідження – «Шкільна бібліотека, як частина навчально-виховного процесу».

Предметом є умови, створювані в шкільній бібліотеці для інтелектуального і творчого розвитку дітей.

Мета нашої роботи – висвітлити шкільну бібліотеку, як центр виховного простору навчального закладу, а саме:

- *Організація роботи бібліотеки, як осередку становлення громадянина патріота України.*
- *Досвід роботи з національно-патріотичного виховання, поширення власного досвіду роботи.*
- *Організація та ведення постійно діючих рубрик, що популяризують літературу про українську історію, боротьбу українського народу за незалежність, мову і культуру.*

- Організація проведення заходів з відродження культурних і культурно-історичних традицій (відродження народних звичаїв, обрядів нашого народу), виховання любові до рідного краю, своєї Батьківщини.
- Створення інформаційно-методичного забезпечення для здійснення національно-патріотичного виховання дітей і молоді.
- Впровадження кращого досвіду роботи діяльності бібліотек.

Нині, як ніколи, прагнення українських дітей збігаються: всі ми хочемо жити в мирній, міцній, заможній державі. Будувати її – кожному з нас, вкладаючи всю любов і мудрість у юних громадян.

Відлунає останній дзвоник у школі, для випускників це шлях у самостійне життя, малеча на канікулах, а шкільний бібліотекар чекає нової зустрічі з своїми дітьми: міркує, як оновити інтер'єр шкільної бібліотеки, які заходи провести в наступному навчальному році. У творчому пошуку – джерело успіху.

РОЗДІЛ I. Бібліотека – виховний простір навчального закладу

1.1. Організація роботи бібліотеки, як осередку становлення громадянина – патріота України.

Школа – це навчально-виховний заклад, який вивчає і виховує дітей за допомогою книги. І тому дуже важливо, щоб у кожній школі головним кабінетом, кабінетом №1, як говорив В.Сухомлинський, була бібліотека, оскільки в ній зосереджені навчально-виховна, методична та інформаційні роботи. Адже бібліотека школи є її структурним підрозділом, основною метою якого є розв’язання багатьох питань, одне із яких – найповніше інформаційно-методичне забезпечення навчально-виховного процесу, надання інформаційно-методичної допомоги учням і вчителям у володінні основами наук і організацій навчально-виховного процесу.

Сьогодення диктує школі нову модель бібліотеки, вимагає наповнення її новим змістом, що відповідав би запитам педагогічного процесу і розвитку нових інформаційних технологій.

Насамперед, уся діяльність бібліотеки спрямована на інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу, який передбачає навчання учнів мистецтву жити, високій майстерності у побудові свого буття, що базується на

глибокому його знанні, розвиненій самосвідомості, оволодінні технологією програмування, конструювання і здійснення життя як індивідуально-особистісного життєвого проекту. Щоб швидко і ефективно забезпечувати та задовольняти інформаційні потреби, інтересів учнів і педагогів бібліотека в школі є бібліотечно-інформаційним медіа-центром.

Бібліотека школи оснащена необхідною технікою, поповнюється нетрадиційними засобами інформації, створено комп'ютерну зону з робочими місцями. Бібліотека здатна створювати атмосферу творчої зацікавленості у навчанні, виховному процесі.

Найпершим поштовхом цьому служить бібліотечний дизайн. Вдалий інтер'єр, сучасні офісні меблі та бібліотечне устаткування, зручне розташування комп'ютерної техніки, професійно грамотно підібрані яскраві матеріали книжкових виставок та тематичних полиць – основні складові оформлення бібліотеки школи.

Значну увагу у книгозбірні приділяють оформленні її інтер'єру, зокрема квітковому дизайну. Вся бібліотека школи озеленена. Екзотичні рослини створюють відчуття певної винятковості місцезнаходження читача, бажання вдихнути запах століть, досягнути велич людського знання, помріяти, відпочити від щоденних турбот.

Дуже хороші слова свого часу сказав Микола Реріх, що бібліотека – це місце роботи, і «храм думки», і науково-дослідний центр, і лабораторія, і музей, і вища школа, і місце високих радощів, світ розуму і очей. Така думка для нас стимулом до професійного вдосконалення та творчих пошуків. Саме творчий підхід працівників до всіх без винятку форм і методів роботи в бібліотеці, сприяє формуванню духовно-моральних цінностей у наших читачів.

1.2. Співробітництво із засобами масової інформації, міським методичним кабінетом, міською дитячою та юнацькою бібліотеками

Створення позитивного іміджу бібліотеки, розкриття її діяльності сприяє співробітництво із засобами масової інформації

Постійне розміщення інформації на шкільному сайті школи, огляди нових надходжень під час проведення днів інформування, зустрічей семінарів, «круглих столів», гостями школи, дитячими письменниками, місцевими поетами (зокрема Ларисою Сай, - все це є ефективною рекламою нашої діяльності). Традиційним став тісний зв'язок бібліотеки з міським методичним кабінетом, з учителями, шкільними та міськими бібліотеками. Традиційним партнером шкільної бібліотеки є міська дитяча та юнацькі бібліотеки. Фахівцями найвищого рівня є міська дитяча бібліотека. Неодноразово її користувачі, а наші учні займали призові місця на обласних та всеукраїнських конкурсах. Розробка проектів дала змогу отримувати гранти. Наші читачі відвідують підлітковий клуб «Бригантина», є активними учасниками лялькового театру, який діє при Палаці Культури.

Кваліфіковану допомогу бібліотеці надає методичний кабінет відділу освіти. Це – методичні поради, рекомендації, семінари, практикуми, випуск буклетів.

Так, на базі шкільної бібліотеки було проведено семінар-практикум «Шкільна бібліотека – виховний простір навчального закладу».

Учасники семінару мали змогу відвідати бібліотечних захід «Україна – єдина країна» (див. захід, ст. 39), екскурсію у краєзнавчий музей, яку підготували учні бібліотечно-краєзнавчого гуртка та ознайомились із досвідом роботи бібліотекаря з даної теми під час дебрифінгу за допомогою слайд-презентації.

1.3. *Благодійний фонд «Наш край» народного депутата України Василя Яніцького підтримує культурні проекти*

Велику підтримку протягом останніх років здійснює благодійний фонд «Наш край» народного депутата України Василя Яніцького, який підтримує міські культурні проекти, зокрема «Люди, які прославили мій край». Так, шкільна бібліотека отримала книги (20 примірників) місцевих авторів за участь у даному проекті.

Варто зазначити про участь у проекті «Пам'ятаємо про подвиг». Під час якого, учні бібліотечно-краєзнавчого гуртка відвідали ветеранів II-ї світової війни вручивши їм подарунки від закладу, фонду та презентували посібник «Славні імена земляків».

2013 р. з ініціативи та за участю благодійного фонду «Наш край» започатковано та проведено ряд зустрічей з відомими дитячими письменниками України, з читачами бібліотеки. В результаті бібліотека отримала подарунки у вигляді книг. Фонд шкільної бібліотеки поповнено 40 примірниками книг.

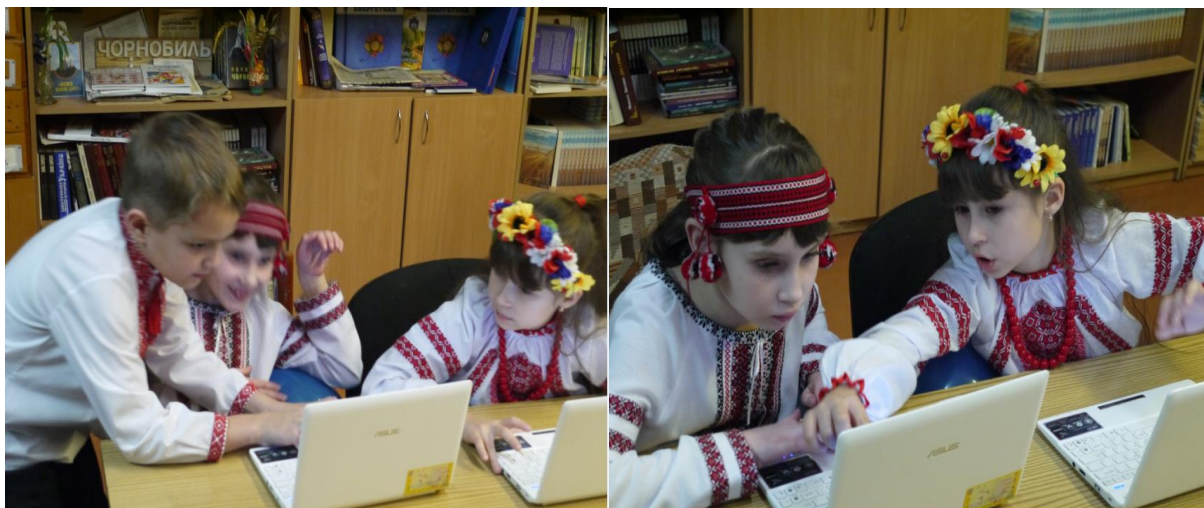

2016 р. для шкільної бібліотеки придбано ноутбуки з метою стимулювання креативно-конгїтивного мислення та розвитку дитини,

зацікавило дітей у проведенні масових заходів. Брейн-ринг на тему «Я люблю тебе, Україно!» проходив по-особливому, запитання діти знаходили у ноутбуці за програмою, де вони повинні були за допомогою логічного мислення вибрати правильні відповіді.

Інтелектуальна гра брейн-ринг «Я люблю тебе, Україно!»

- Я вже вмію сам складати програми, можливо, стану програмістом, - каже мама.

Шкільного бібліотекаря Матвійчук В.У. нагороджено грамотою народного депутата та грошовою премією.

1.4. Навчально-виховна робота бібліотеки

Бібліотека школи разом із педагогічним колективом, зокрема вчителем історії та керівником краєзнавчого музею Зданько Г.М. проводить активну краєзнавчу діяльність шляхом збору, систематизації та популяризації матеріалів про українську минувщину, історію рідного краю, боротьбу українського народу за незалежність, мову і культуру (див. розділ «Краєзнавча робота бібліотеки», схема 3.1).

Маємо чималий методичний і творчий досвід виховання духовності підростаючого покоління під час проведення «Місячника шкільної бібліотеки» (жовтень місяць, див. презентацію).

«Тиждень дитячої та юнацької книги» (березень). Ця форма роботи з учнями покликана залучити дітей і молодь до невичерпного джерела знань, сприяти розвитку творчості, їхньої пізнавальної діяльності.

У читальному залі бібліотеки оформлені постійно діючі книжкові виставки:

- «Безсмертний Кобзар»;
- «Краю мій – доле моя, завжди ти зі мною»;
- «Вічна книга»;
- «Чорнобиль і час»;
- «Правові знання – школярам та батькам»;
- «Голодомор 1932-1933 років в Україні»;
- «Мова єднає всіх».

Складовою частиною інформаційно-виховної роботи нашої бібліотеки є ведення, систематизація та поповнення тематичних папок:

- Голодомор 1932-1933 років в Україні»;
- «Ціннісне ставлення особистості до героїчного минулого нашого народу»;
- «Ціннісне ставлення особистості до історичних, культурних надбань рідного краю»;
- «Ціннісне ставлення особистості до суспільства і держави»;
- «Ціннісне ставлення особистості до праці»;
- «Ціннісне ставлення особистості до себе»;
- «Ціннісне ставлення особистості до природи»;
- «Ціннісне ставлення особистості до мистецтва»;
- «Людина починається з добра»;
- «Умілі рученята».

Для забезпечення навчально-виховної роботи створена велика матеріальна база що містить літературознавчий, методичний, наочний матеріали.

Завдяки фаховим журналам та газетам, СД-дискам поповнюється і вдосконалюється матеріальна частина навчально-виховного процесу; бібліотекар, учитель, читач завжди залишається в курсі передової наукової та методичної літератури.

Тематичні папки, наявні у шкільній бібліотеці постійно поновлюються новими матеріалами на відповідну тему.

До послуг читачів – тематичні картотеки:

- Вчені, борці за життя і здоров'я людини;
- Закон, права, обов'язки громадянина;
- Освітньо-інформаційне бюро «Шкільний світ»;
- На допомогу вчителю предметнику;
- Мій край – моя історія жива;
- Голодомор 1932-1933 років в Україні;
- Сценарії театралізованих свят;
- Готуємось до ЗНО.

Велика увага приділяється у бібліотеці правовому вихованню школярів.

Знання і дотримання своїх прав – дуже важлива передумова злагодженого, мирного культурного життя. Це справедливо тоді, коли йдеться про міжнаціональні чи міжетнічні питання, це справедливо й тоді, коли йдеться про такий здавалось би невеличкий соціум, як школа.

Виховувати в дитини вміння відстоювати свої права, не порушуючи при цьому прав інших, виховувати відповідальне ставлення до своїх обов'язків –

це означає виховати завтрашнє громадянське суспільство. Таке завдання стоїть перед бібліотекою сьогодні. З метою формування в учнівської молоді любові до своєї країни, поваги до себе як громадянина у школі проходив День правових знань. Розпочався день традиційно з оформлення пересувної виставки.

Учні молодших класів мали змогу продемонструвати своє ще не до кінця сформоване бачення громадянських прав та показати його завдяки виставці малюнків «Права очима дітей», а старшокласники ще й закріпили свої знання під час проведення правового тренінгу «Чи знаєш ти свої права і як їх захищати?».

Особлива увага під час проведення дня права надавалася старшокласникам, адже зовсім скоро вони покинуть стіни рідної школи, стануть дієздатними громадянами нашої країни.

Значну увагу приділяє бібліотека екологічному вихованню школярів. У читацькому залі бібліотеки функціонують виставки літератури:

- Людина – частина Природи;
- В долонях всесвіту – Земля;
- Чорнобиль – це хрест України.

Бібліотекарем школи, спільно з вчителем початкових класів Ковальчук З.П. створено творчий проект «Організація дослідницької діяльності молодших школярів в області екологічного виховання».

Великі можливості для виховання екологічної культури має Тиждень природничих наук, що традиційно відбувається у жовтні й передбачає:

- Виставок літератури, яка наявна в бібліотеці;

- Конкурси малюнків, віршів, казок на екологічну тематику;
- Переглядів та оглядів книг, періодичних видань.

Екологічна стежина кожної дитини починається з бібліотеки, з живого куточка школи і за межами школи – у міському парку та на березі річки Стир.

Книга – прекрасне дзеркало мови. І в це дзеркало треба якомога частіше дивитись. Це і «Кобзар» Т.Г.Шевченка, «Собор» Олеся Гончара, і «Чотири броди» Михайла Стельмаха і «Вир» Григорія Тютюнника, і «Волинь» Уласа Самчука, і «Євпраксія» Павла Загребельного. Ще у ранньому шкільному віці кожна дитина повинна прочитати «Тіні забутих предків» Михайла Коцюбинського, «В неділю рано зілля копала» Ольги Кобилянської, «Лісову пісню» Лесі Українки, «Зачаровану Десну» Олександра Довженка, «Гуси-лебеді летять» Михайла Стельмаха, «Вогник далеко в степу» Григора Тютюнника і все-все, що кожний відкриє для себе, пізнаючи красу і силу рідної мови.

У бібліотеці практикуємо знайомство з цими творами, проводимо інформаційні та бібліографічні огляди літератури, організуємо тематичні виставки літератури, презентації книг, виховні заходи. Зокрема:

- «Поезія, весела і казкова, веде нас у величне царство слави»;
- «Мова – душа народу».

З великим успіхом пройшов захід організований шкільним бібліотекарем разом із вчителем української мови та літератури Коваленко С.О. «Я горда тим, що Українка» (за мотивами творів Лесі Українки). Діти інсценували фрагменти творів виконували народні пісні, ознайомилися з біографією Л.Українки.

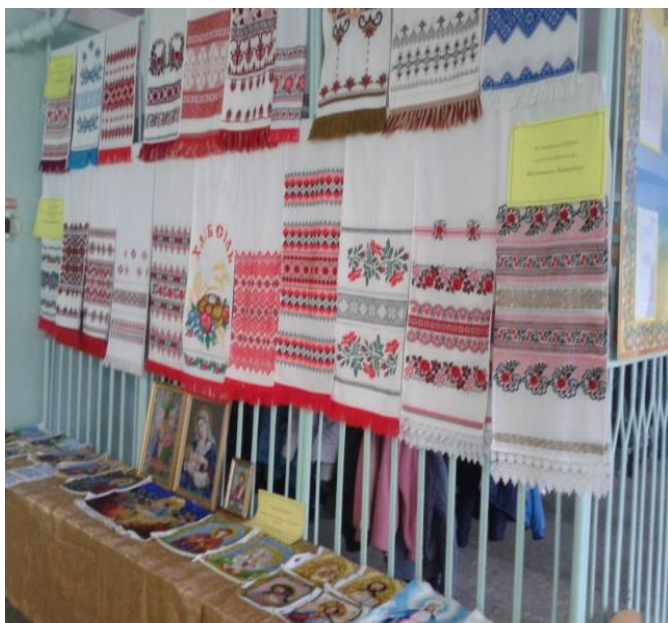
У жовтні місяці у фойє школи шкільна бібліотека організувала виставку «А над світом, українська вишивка цвіте!». Свої полотна на виставці представляли як вчителі, бібліотекар, працівники та учні школи.

Мета виставки – донести до глядачів своє світосприйняття, бачити прекрасне та неповторне.

На вишитих полотнах зображені природа, вулиці, храми, квіти, але в кожній картині, - рушнику – заклик любити Батьківщину і берегти рідну природу.

Народне мистецтво, яке передавалося з покоління в покоління, завжди було і є ґрунтом для спілкування людей, джерелом пізнання історії, культури

Цією виставкою ми прагнули донести до глядачів народну творчість, адже ми живемо в особливому часі історичного і духовного відродження нації. Дана виставка супроводжувалася музичним супроводом та художнім словом. Свої вірші про наш край та про любов до України прочитали учні школи.

РОЗДІЛ II. Діяльність шкільної бібліотеки з реалізації міської та обласної програм національного виховання учнівської молоді Рівненщини на 2008-2020 рр.

З метою залучення учнів до вивчення та збереження історико-культурної спадщини свого народу було створено спільними зусиллями учнів, вчителів, батьків й шкільним бібліотекарем музей у навчальному закладі, який став осередком освіти і виховання, сприяє формуванню національної свідомості, любові до рідної землі, свого народу, забезпеченню духовної єдності поколінь і призначений для вивчення культурної спадщини народу.

Основними завданнями шкільної бібліотеки є:

- виховання громадянина України;
- формування особистості учня, його наукового світогляду, розвиток здібностей і обдарувань;

- виховання в учнів поваги до Конституції України, державних символів України, прав і свобод людини і громадянина, почуття власної гідності, відповідальності перед законом за свої дії, свідомого ставлення до обов'язків людини і громадянина;
- реалізація права учнів на вільне формування політичних і світоглядних переконань;
- виховання шанобливого ставлення до родини, поваги до народних традицій і звичаїв, державної та рідної мови, національних цінностей українського народу та інших народів і націй.

2.1. Зміст виховання

У шкільній бібліотеці школи сформовано виставку літератури «Реалізуємо програму національного виховання учнівської молоді Рівненщини», картотеку «На допомогу педагогам у реалізації програми національного виховання учнівської молоді Рівненщини», блок інформаційних матеріалів за концепцією міської та обласної програми національного виховання учнівської молоді Рівненщини, упорядковано

практичний посібник на допомогу класним керівникам «Технології формування ціннісного ставлення школярів до держави і суспільства».

Значний внесок у його розробку внесли педагоги спільно з шкільним бібліотекарем: Зданько Г.М., Герасимчук Л.К. (розробка години спілкування «Не розгубіть скарбів душі своєї», пошукової експедиції «Твоя країна – Україна»), П'ятигорик Г.М. (сценарій вікторини «Все про рідний край») Ковальчук З.П. (розробка години духовності «Моя найкраща в світі сторона – чарівна, неповторна Україна») та інші.

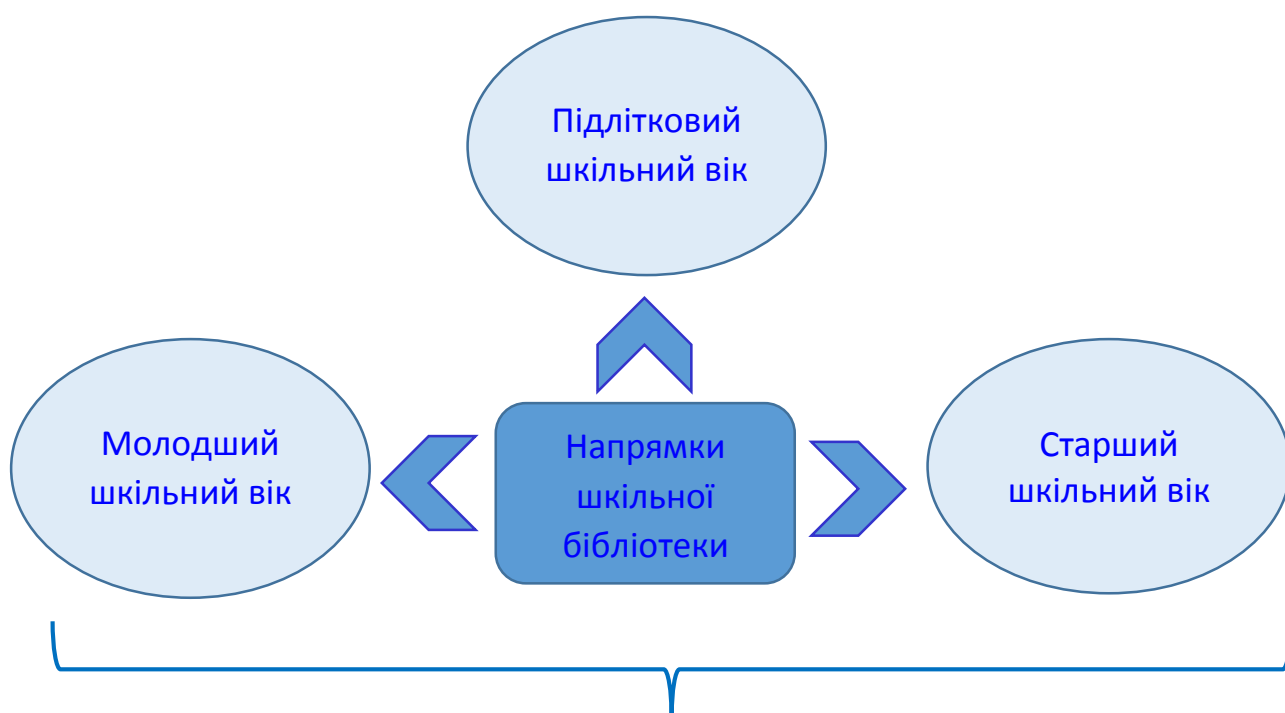
Плануємо впродовж навчального року в рамках засідань міського методичного об'єднання шкільних бібліотекарів провести низку відкритих виховних заходів за орієнтовною тематикою організації життєдіяльності учнівських колективів Програми виховання. Формулою успіху є наступна істина: **Без історії – немає культури, без культури – немає духовності, без духовності – немає виховання, без виховання – немає Людини, без Людини – немає Народу.**

2.2. Основні тенденції та зміст патріотичного виховання особистості.

Головною тенденцією патріотичного виховання школи є формування ціннісного ставлення особистості до свого народу, Батьківщини, держави, нації.

ШКІЛЬНА БІБЛІОТЕКА ВИЗНАЧИЛА ТРИ ОСНОВНІ НАПРЯМКИ:

*складовою частиною патріотичного виховання
є військово патріотичне виховання*

✓ молодший шкільний вік - формувати здатність дитини пізнавати себе як члена сім'ї, родини, дитячого об'єднання, як учня, мешканця міста чи села; виховувати у неї любов до рідного дому, школи, вулиці, своєї країни, її природи; до рідного слова, побуту, традицій.

✓ підлітковий вік - виховувати духовно осмислений, рефлексивний патріотизм, який поєднує любов до свого народу, нації, Батьківщини з почуттям поваги до інших народів, своїх і чужих прав та свобод.

✓ центральною особистісною якістю старшокласників вважаємо соціальну відповідальність, тому у старшому шкільному віці пріоритетними рисами ціннісного ставлення до Батьківщини є відповідальність і дієвість.

✓ складовою частиною патріотичного виховання є військово патріотичне виховання, орієнтоване на формування готовності до військової служби як особливого виду державної служби. Його зміст визначається національними інтересами України і має забезпечити активну участь громадян у збереженні безпеки держави від зовнішньої загрози.

2.3. Ціннісне ставлення особистості до держави і суспільства

Ціннісне ставлення особистості до держави і суспільства

1-4 клас

5-7 клас

8-9 клас

10-11 клас

✚ Почуття поваги та гордості до рідного краю, народу, мови

✚ Приналежності до української нації, відчуття себе громадянином України, шанування державних символів, Конституції України

✚ Любові до культури свого народу, його традицій, звичаїв і обрядів

✚ Розуміння правил взаємодії людей у колективі, суспільстві та безконфліктність їх спілкування, толерантного ставлення до представників інших національностей, шанобливого ставлення до їх культури, релігій, традицій

✚ Почуття любові до свого рідного краю, Батьківщини, народу, українських законів, традицій та звичаїв

✚ Моральних, духовних та історико-культурних цінностей, високої мовної культури

✚ Шанобливого ставлення до державної символіки

✚ Правил та норм поведінки, соціально важливих для суспільства

✚ Активної життєвої позиції щодо негативних проявів у соціумі
✚ Толерантного ставлення до історії та культури інших народностей

✚ Відповідальності, як важливої риси особистості, за долю Батьківщини

✚ Розуміння особистістю своїх прав, свобод, обов'язків

✚ Громадянської життєвої позиції, участь в учнівському самоврядуванні, житті школи та громади

✚ Власної віри у духовні сили народу, його майбутнє

✚ Потреби у полікультурному спілкуванні на основі взаєморозуміння та поваги

✚ Усвідомлення національної ідеї

✚ Почуття патріотизму, національної свідомості, розвиненої правосвідомості, культури міжетнічних відносин

✚ Розуміння важливості української мови як основи духовної культури

✚ Необхідність дотримуватись конституційно-правових норм, своїх прав, обов'язків, свобод, готовність до захисту інтересів Батьківщини

РОЗДІЛ III. Організація краєзнавчо-пошукової роботи учнів як засіб виховання їх національної свідомості (з досвіду роботи)

*Краєзнавство надає місцевості історизму, відкриваючи в її минулому,
навіть і не дуже давньому, зовсім нове, неоціненне.
Коли ми дізнаємося, хто жив у тому чи іншому будинку, для нас він
наповнюється духовним змістом.
Змінюється місто, історію якого ми пізнаємо.*

Сьогодні спостерігається значне пожвавлення інтересу населення до вивчення історії свого краю, само ідентифікації пересічної особи громадянином України. Саме це зумовило визнання краєзнавчої функції бібліотеки як пріоритетної, дало новий поштовх для її розвитку. Адже, по-перше, соціальною домінантною краєзнавства є формування почуття патріотизму, любові до Батьківщини, відповідальності за її долю. По друге, краєзнавство орієнтовано на історико-культурні, соціальні аспекти життя місцевої громади, що сприяє інформаційній підтримці місцевого самоврядування, метою якого є розбудова громадянського суспільства.

Не випадково, що одним із перших нормативних документів у бібліотечній справі незалежної України стало «Положення про краєзнавчу роботу бібліотек системи Міністерства культури і мистецтв України», затверджене наказом Міністра культури і мистецтв України 11 червня 1996 р.

за № 314. У ньому знайшла реальне відображення сучасна концепція бібліотечного краєзнавства.

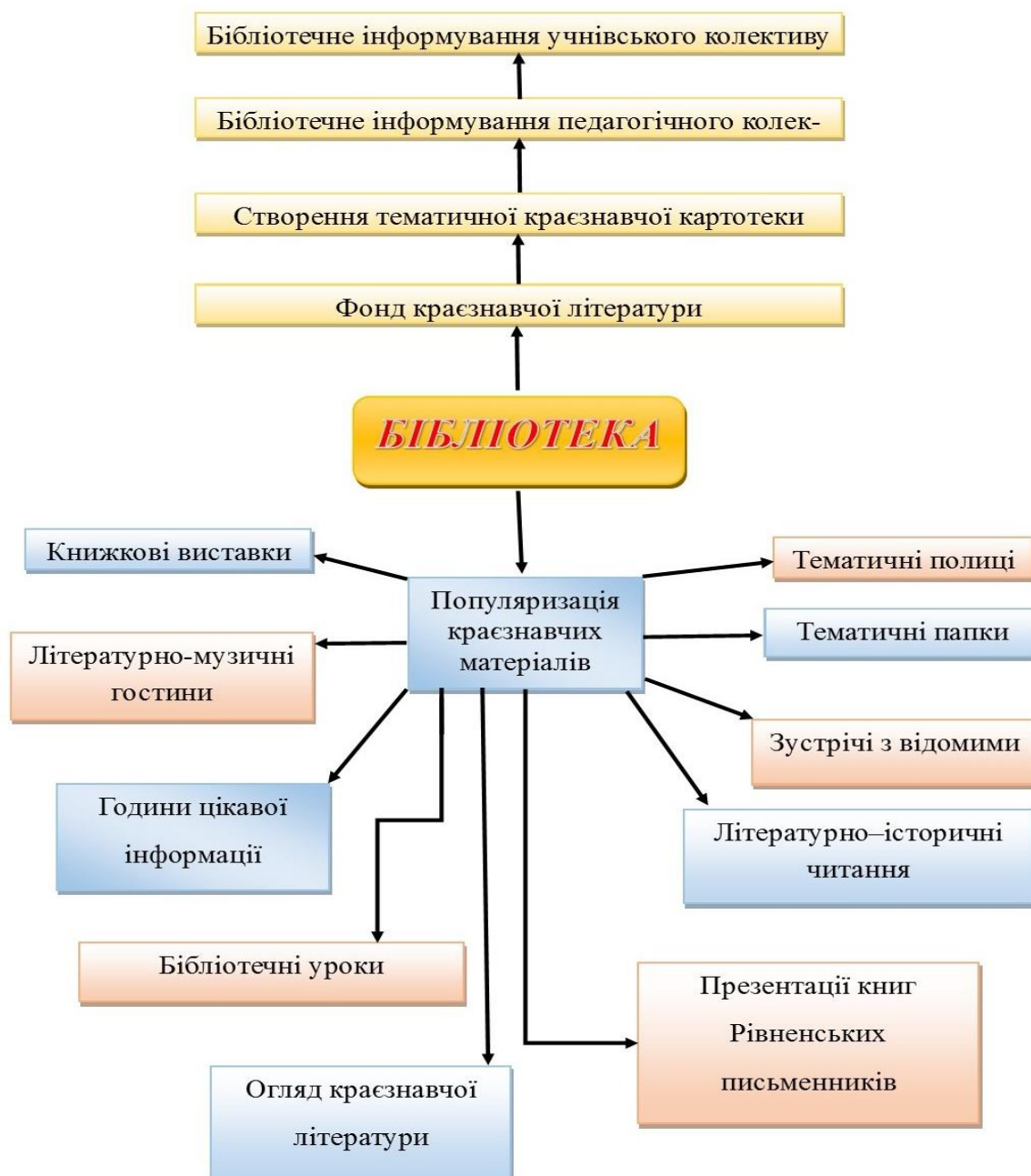
Згодом вийшли такі укази Президента України: «Про забезпечення підготовки і випуску багатотомного енциклопедичного видання "Звіт пам'яток історії і культури України», «Про заходи щодо підтримки краєзнавчого руху в Україні на період до 2010 р.», що свідчить про державну підтримку справи збереження, вивчення та популяризації національної історико-культурної спадщини.

При бібліотеці створено музейну експозицію «Нематеріальна спадщина народу: пісні, легенди, перекази, прислів'я, народні танці, ігри, забавлянки». Зберегти та не втратити багатющу криницю народної мудрості – основне, що маємо на меті. Це передбачає:

- Багатопланову роботу з первинними та вторинними (повнотекстовими та бібліографічними) краєзнавчими документами;
- Вивчення історії, традицій рідного краю та пошук раніше невідомих даних про нього;
- Співпрацю з людьми, зацікавленими у відновленні та створенні комплексу знань про край та його жителів.
- Гарантією успішного здійснення краєзнавчої бібліотечної діяльності, безумовно, є створення фонду, який покликаний відображати історію, розвиток економіки, промисловості, культури, освіти, науки, медицини, спорту, мистецтва регіону.

3.1. Напрямки краєзнавчої роботи

Суттєвою частиною краєзнавчого фонду є документи про виданих людей краю. Самостійні друковані видання, тематичні добірки статей, формовані «прес-досьє», «порт фоліо», окремі рукописи тощо. Як правило, такі матеріали надають місцеві краєзнавці, відомі земляки.

Слід забезпечити можливість відкритого доступу користувачів до цього фонду, починаючи з довідкових, інформаційних видань, де є згадки про місто,

село, район тощо. У таких виданнях робляться відповідні вставки, закладки тощо, що поліпшує роботу з ними. Далі розміщуються видання краєзнавчого змісту за різними галузями знань, художні твори, присвячені краю.

У краєзнавчому музеї школи збираються відповідна документація, а також кумульовані матеріали (виписки, вирізки, передруки, рукописи тощо) цієї тематики, фотоілюстративна продукція. Крім стендів із літературою, оформлюються художні експозиції, де демонструються предмети народного побуту, зразки старовинного одягу, картини місцевих художників, відтворюються елементи інтер'єрів хат тощо.

На гостини – до музею

Доповненням до краєзнавчого фонду є роботи місцевих художників-аматорів, народних умільців (гончарів, скульпторів, вишивальниць тощо).

Краєзнавчий фонд включає й інформаційно-бібліографічні посібники, буклети тощо. Вони розміщуються відповідно до підрозділів фонду і окремо (залежно від кількості примірників кожної назви).

3.2. Масова робота бібліотеки: традиції та нововведення

Серед сучасних форм роботи заслуговують на увагу такі з них, як слайд-розповідь, радіо-прем'єра книги, краєзнавчі аукціони та турніри, «звукові» виставки.

Крім універсальних заходів, проводяться і спеціальні – для більш глибокого ознайомлення з життям краю та літературою про нього. До них відносяться свята, що відроджують народні традиції та обряди, цикли заходів, присвячені знаменитим місцевим родинам, краєзнавчі уроки, зустрічі-діалоги, історичні екскурсії, уроки історичної пам'яті тощо.

Шкільна бібліотека упроваджує у навчально-виховний процес різноманітні форми роботи, а саме:

Одним із засобів створення таких умов є масові заходи в бібліотеці: цікаві, захоплюючі, емоційні, зорієнтовані на особистість.

Масова робота виконує свої функції:

- сприяє задоволенню і розвитку інформаційних потреб і запитів, зростанню кола пізнавальних читацьких інтересів, проведення дозвілля;
- допомагає залученню нових читачів до бібліотеки;
- здійснює рекламу бібліотеці, створює її імідж.

Одним із принципів масової роботи є актуальність, незвичне трактування певних питань, що дозволяє підвищити зацікавленість читачів тією чи іншою темою.

Проводячи масові заходи, бібліотека задовольняє потреби в освіті та самоосвіті, професійному вдосконаленні, розширенню світогляду, духовному, естетичному розвитку.

Масова робота бібліотеки: традиції та нововведення

Тематичні виставки

Тиждень книги

Огляд літератури

Місячник шкільної бібліотеки

Книжчині іменини

Усні журнали

Прес-конференції

Презентація книг

Вечір «Мій край – моя історія жива» дозволяє поєднати інтерес до рідної місцевості з літературою щодо неї. За допомогою книги стимулюється прагнення дізнатися про історію краю та закріплюються знання, отримані під час реальних подорожей.

Такий комплексний захід, як вечір цікавого краєзнавства, - дуже перспективний у плані залучення молоді до читання науково-популярних книг та статей із цих питань.

Плановим і системним вивченням свого краю займаємось у краєзнавчих об'єднаннях та клубах, створених при бібліотеках. Їхні засідання проводяться у формі екскурсій, бесід, диспутів тощо, під час яких розглядаються малодосліджені та спірні питання, що сприяє поглибленому вивченню теми.

Бібліотека школи займається історичним краєзнавством. Велику увагу тут приділяють пошуковій роботі з дослідження історії краю, міста, села та складання їхніх літописів, із розшуку старовинних книг, періодичних видань, фотографій, взірців побуту і т. ін.

Зараз у зв'язку з відзначенням трагічних подій Голодомору 1932-1933 років в Україні активізувалася пошукова діяльність із встановленням списків померших мешканців сіл, селищ тощо.

У бібліотеці школи організовано книжкову виставку літератури «Дзвони-пам'яті», у шкільному музеї, актовій залі - тематичний вечір «Голодомор 1932-1933 р. в Україні».

У рамках роботи з літературно-мистецького краєзнавства влаштовуємо поетичні години, мандрівки за книгами, вечори поезії, літературно-мистецькі калейдоскопи краєзнавчого змісту. Доповнення до кожного з цих заходів стане конкурс поетичних обдарувань.

Усик Михайло, учень 6-Б класу, активний учасник конкурсів, які проводяться шкільною бібліотекою.

У 2016 році став переможцем у номінації «Найкращий читач року шкільної бібліотеки».

Етнографічне краєзнавство представлене оформленим у бібліотеці «Фольклорним календарем», де демонструється література про свята українського народу, а також місцеві звичаї, експонується атрибутика різних свят – писанки, крашанки, вишиванки та ін. Бібліотека проводить конкурси серед умільців, виставки їхньої творчості, тематичні засідання клубу «Господарочка», уроки народного ремесла, домашнього майстра тощо.

Важливою є тема «Край і екологія». Вона поєднується з іншими напрямками краєзнавства під час проведення комплексних заходів, є важливою складовою екологічного виховання школярів, відбивається у краєзнавчому ДБА.

Шкільна бібліотека, вчителі, учні краєзнавчого гуртка допомогли з організацією та при оформленні фотоальбому присвяченому колишньому учневі нашої школи Тарасюку Сергію, учаснику АТО, який загинув на сході України, захищаючи територіальну цілісність нашої держави.

Під час відкриття меморіальної дошки

Гуртківці-екскурсоводи готові зустріти гостей школи та розповісти про невідомі сторінки життя нашого героя.

Окрім масових форм інформування, про які йшлося вище, у бібліотеці здійснюється індивідуальна і групова інформаційна роботи. При її проведенні врахуємо рівень підготовки користувачів, їхні інтереси, освіту, підготовку, вік тощо. Залежно від цього визначаються абонементи індивідуальної та групової інформації. Періодичність інформування, його повнота залежать від потоку нових надходжень із питань краєзнавства. Індивідуальну інформацію, як правило, надаємо краєзнавцям, вчителям історії, літератури і т.д.

Що стосується групової інформації, то нею забезпечуються діти, які беруть участь у МАН, конкурсах, коли їм потрібні краєзнавчі знання для розв'язання наукових завдань або самоосвіти, які хочуть більше знати про край, його природу, історію, культуру.

Важливо відзначити, що учні нашої школи брали участь у проектах «Мій край моя – моя історія жива», «Моя Батьківщина – Україна» та в конкурсі

«Юний дослідник», де були переможцями на міських, обласних та республіканських конкурсах.

Краєзнавча експозиція, підготовлена завдяки проектній діяльності бібліотеки, покликана підвищити читацьку привабливість учнів та забезпечити збереження культурної спадщини краю. Шкільний краєзнавчий музей знаходиться поряд з бібліотекою, тому заходи краєзнавчого змісту проводяться безпосередньо саме там.

Користувачу, який хоче дізнатися про всі події минулих років рідного краю, в бібліотеці створено тематичні папки газетних матеріалів «Твої земляки», «Наша історія», «Рівненщина поетична». У шкільному музеї створені повнотекстові бази даних в електронному варіанті «Село Вараш: сучасне і минуле», «Історія школи», «Спадщина пісень мого краю» та інші. Ці матеріали допомагають учням у підготовці домашніх завдань, написанні наукових робіт.

Актив бібліотеки, члени бібліотечної ради, гуртківці – надійні помічники в роботі бібліотеки, долучаються до проведення масових заходів.

3.3. Вивчення літератури рідного краю на уроках читання

Література рідного краю є одним із важливих напрямків літературного краєзнавства (розділ літератури, який присвячено вивченню літературних традицій, фольклору, творчості місцевих письменників.)

Об'єктом для вивчення літератури рідного краю ми обрали Рівненщину. Література рідного краю є одним із напрямів, на основі якого можна побудувати роботу з читання в початковій школі. Ознайомлення з літературою рідного краю відбувається як в урочний та в позаурочний час.

Організація роботи з літератури рідного краю у початкових класах

Ознайомлення з літературою рідного краю сприяє вихованню особистості учня за допомогою художнього слова, допомагає пізнати дитячу літературу у різноманітності її тематики та жанрових форм, забезпечує формування творчої самостійності.

При застосування цих матеріалів використовуємо такі напрямки роботи:

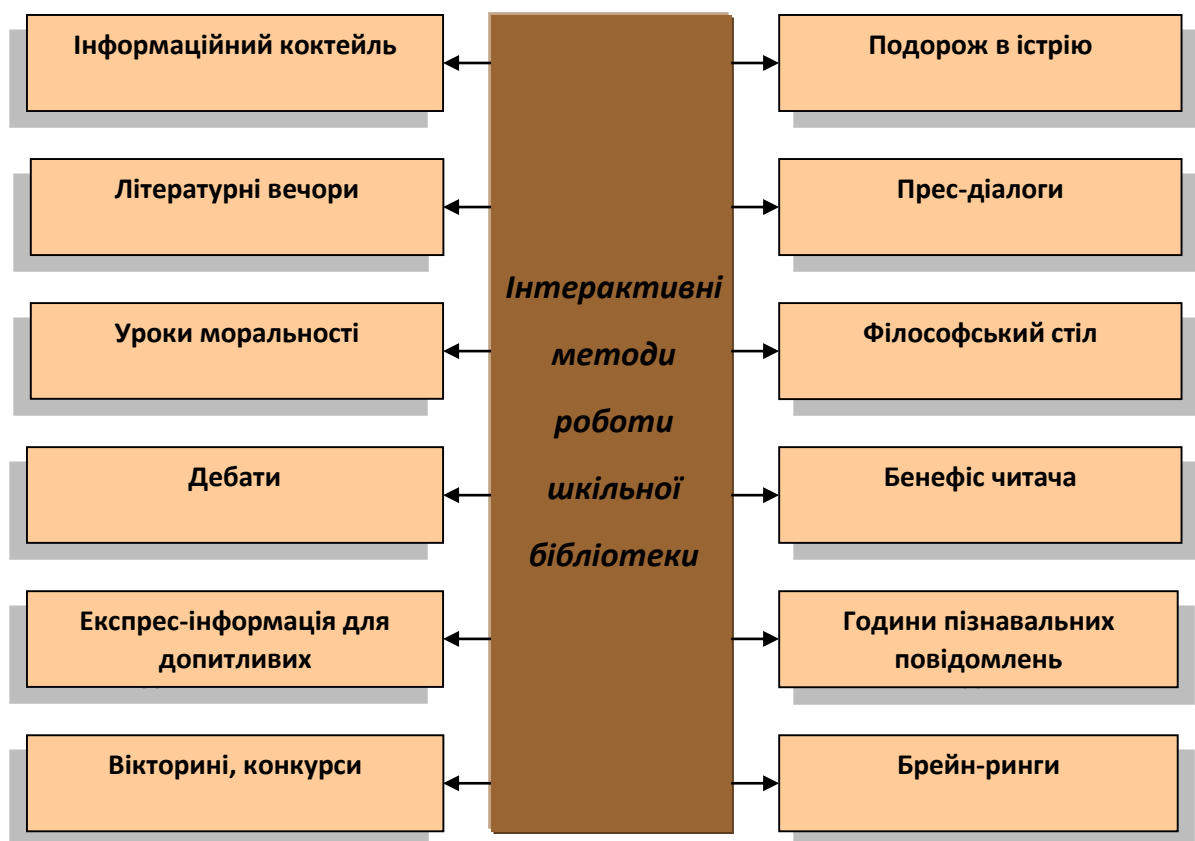
- ознайомлення з творами найвідоміших письменників рідного краю під час уроків читання (1-2 класи);
- екскурсії літературними місцями, огляд окремих експозицій літературного музею (1-4 класи);
- оформлення, розгляд та аналіз книжкових виставок (1-4 класи);
- підготовка ілюстративних матеріалів до інсценізацій творів письменників рідного краю (1-4 класи);
- участь у літературних іграх на матеріали літератури рідного краю (1-4 класи);
- участь у конкурсі читців, святкових заходах, присвячених ювілеям письменників рідного краю (1-4 класи);
- самостійна робота в шкільній бібліотеці з метою знаходження книжок письменників рідного краю та бібліографічних матеріалів (3-4 класи);
- зустрічі з письменниками рідного краю, які пишуть для дітей (3-4 класи);
- участь у організації літературно-краєзнавчого куточка, музею (3-4 класи).

В Україні склалась нова соціокультурна ситуація. Читання стало іншим. У коло читацьких інтересів юнацтва увійшла така література і такі сфери життя, які раніше менше привертали увагу, або ця увага штучно нівелювалась.

Макро і мікросередовище впливають на розвиток людини, тому завдання шкільної бібліотеки – створити умови для задоволення та розвиток інформаційних потреб учнів.

Завдання шкільної бібліотеки - забезпечення можливостей доступу читачів до інформаційних ресурсів, виховання інформаційної культури, перетворення бібліотеки в центр інтелектуального розвитку дитини. Усе це досягається різними інтерактивними методами роботи шкільної бібліотеки.

Сучасному загальноосвітньому навчальному закладу необхідна нова модель бібліотеки, нові підходи в реалізації її діяльності.

3.4. Моніторинг «Мрії наших дітей»

З нагоди проведення свята «**Україна – єдина країна**» спільно з соціальним педагогом провели моніторинг «Мрії наших дітей» і ось представлені узагальнені результати моніторингу:

Мрії наших дітей

- *Ми мріємо про країни, які живуть в мирі*
- *Про п'ять континентів, які не ховають за спинами бомб та злих намірів*
- *Про гаї, де гуляють закохані пари*
- *Про землю без погонів та солдатських чобіт*
- *Про очі, які ніколи не будуть переповнені болем, бідною та сльозами*
- *Про воїнів, які прийшли додому назавжди*
- *Про свіжий хліб – символ добра і миру*
- *Про дітей, які сплять спокійно*
- *Про жінок, які зігріті теплом очей коханих*
- *Про нескінченний політ до зірок*

ВИСНОВКИ

«Бібліотека – дзеркало і джерело духовної культури». Доповнюючи слова В.О. Сухомлинського, можна з упевненістю сказати, що сучасна шкільна бібліотека – це визначений осередок спілкування й виховання – справжній шкільний інформаційно-виховний центр, який навчає учнів та вчителів адаптуватися в насиченому інформаційному світі, забезпечує вільний і демократичний доступ до інформації, навчає користуватися інформацією з традиційними (друкованими) і нетрадиційними (автоматизованими) носіями, допомагає усвідомити значення інформації для особистого розвитку.

Ефективність впливу шкільної бібліотеки характеризується рівнем досягнутого індивідуального осягнення духовних цінностей, їх інкорпорування в неповторний внутрішній світ суб'єкта. Саме шкільна бібліотека має допомогти учням зрозуміти, що світ мистецтва, зокрема, художнього, є відкритим простором своєрідних культур, що реперезентують розмаїття людського досвіду творчої діяльності. Кожна з них виражає самобутність національних традицій у їхньому взаємозв'язку з духовними надбаннями інших народів.

Саме мистецтво слова дає дитині можливість піднятися від повсякденності до широких творчих узагальнень почуттів і думок, воно може стати трампліном для усвідомлення істини, виникнення нової ідеї. Проведені дослідження показали, що саме народне мистецтво, зокрема мистецтво слова, в комплексі з народними уявленнями, звичаями, обрядами та віруваннями дає широкі можливості для формування національної свідомості учнів. Українські звичаї та обряди є формою передачі етнокультурної інформації від етнічної спільноти до індивіда. Насиченість народних звичаїв та обрядів художніми образами, яскравими емоціями, активне використання символіки, обрядових атрибутів створюють психологічні умови для якісного засвоєння культури.

Багатогранна робота шкільної бібліотеки допомагає учням краще володіти програмовими матеріалами, збагачувати знання, розвивати культуру

читання, прилучати учнів до культурних і духовних надбань, традицій, звичаїв, сприяє формуванню національної свідомості. Як неможливо відокремити процес виховання, так неможливо відокремити проблеми освіти, школи й бібліотеки.

Сьогодні, вирішуючи проблему виховання думаючої творчої, активної, здорової людини, ми стверджуємо що сформувати таку особистість може лише творча, думаюча і гуманна школа. Велика роль тут належить шкільній бібліотеці, адже перед нами не просто діти, а яскраві неповторні індивідуальності, яких ми повинні знати і оцінювати, у яких поки що мало знань, невеликий життєвий досвід, проте вони прагнуть здобути знання. Спільні зусилля бібліотекаря і педагога мають гарні результати щодо творчої роботи з дітьми, допомагають гармонійному розвитку особистості.

Таким чином, бібліотека сприяє відродженню і розбудові національної освіти й виховання, збагаченню інтелектуального і культурного потенціалу нації. Реформування системи освіти та виховання вимагає пошуку нових шляхів перебудови бібліотечного обслуговування на якісно новий рівень розвитку. Сучасному загальноосвітньому навчальному закладі вкрай необхідна нова модель бібліотеки, нові підходи до організації її діяльності.

Шкільний бібліотекар – помічник учителя у школі, належить до тієї когорти спеціалістів, які формують гідне майбутнє нашого народу.

Культура. Насамперед вона дала змогу Україні стати Україною.

Творчість таких духовних велетнів, як Тарас Шевченко,

Іван Франко, Леся Українка, Михайло Драгоманов,

Михайло Грушевський та ще багато-багато

самовіданих високообдарованих синів і дочок

нашого народу, сформували нас як націю, забезпечили

їй гідне місце у сім'ї європейських народів.

О.Гончар

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Дем`янюк Т.О. Організація виховного процесу в сучасному загальноосвітньому навчальному закладі: Науково-методичний посібник [Текст] / Т.О.Дем`янюк. – Суми: Антей, 2006.
2. Коляда І. Загальна характеристика методу роботи з книгою в позакласній роботі [Текст] / І. Коляда/Шкільна бібліотека. – 2007, №2
3. Роль і місце бібліотеки в навчально-виховному процесі [Текст]/ Шкільна бібліотека. – 2005, №11
4. Святкуємо в бібліотеці: Методично-бібліографічні матеріали на допомогу бібліотекареві в роботі з учнями 1-9 класів: Свята та обряди. – Шкільна бібліотека, 2002, №9
5. Джемугла Т. Маленькі секрети великого виховання. – Учитель початкової школи, 2015, №9
6. Проценко О. Україна – єдина країна: Виховна година. – Учитель початкової школи 2014, №7-8
7. Кірук М. Формування національної свідомості учнів: Основні завдання та шляхи їх реалізації. – Учитель початкової школи, 2015, №8
8. Горегляд Я. Вимога сучасності – національно-патріотичне виховання: Матеріали міського методоб`єднання шкільних бібліотекарів, 2016
9. Гудимова Н., Цуріна І. Краєзнавча діяльність бібліотеки: історія і сьогодення/Шкільна бібліотека, 2010, №7
- 10.Пикало В.В. Роль шкільної бібліотеки у впровадженні інноваційних процесів: методика, пошук, досвід/В.В. Пикало//Шкільна бібліотека.- 2008.- № 8
- 11.Пикало В.В. Технології масової роботи шкільної бібліотеки : методика, пошук, досвід/В.В. Пикало//Шкільна бібліотека.-2008.- № 10
- 12.Сікорська Н.Д. Застосування шкільною бібліотекою нових бібліотечних технологій: методика, пошук, досвід/Н.Д. Сікорська//Шкільна бібліотека. - 2006. - № 8

- 13.**Технології масових та індивідуальних послуг читачам у шкільній бібліотеці//Шкільна бібліотека. - 2008.- № 9
- 14.**Шаповал О.Г. Таємниці імені: ігрові форми роботи у шкільній бібліотеці / О.Г. Шаповал // Шкільна бібліотека. - 2011. - № 1
- 15.**Диспут «Комп`ютер чи книга у ХХІ столітті// Шкільна бібліотека. - 2006. - №9
- 16.**Ігровий комплекс заходів в дитячій бібліотеці: методичні поради/Донецька обласна бібліотека для дітей.- Донецьк, 2001
- 17.**Казковий потяг: кросворд//Библиотека. - 1994. - №5
- 18.**Мацовіч М. У головній ролі – книга//Світ дитячих бібліотек.-2009.- №1
- 19.**Нетрадиційні форми бібліотечної роботи в організації дозвілля школярів/ДІККМ.-К.,1993

«Мій край – моя історія жива»

Мета: Поглибити знання дітей про державні українські родини та пройти якими стежками рідного краю. Виховувати глибокі почуття до рідної землі.

Обладнання: Портрет Т.Г.Шевченка, український віночок, рушники, барвінок, верба, записи українських народних пісень.

Виставка за творами місцевих поетів «Краю мій – доле моя, завжди ти зі мною».

«Все на світі можна вибирати сину,
Вибрати не можна тільки
Батьківщину.»

В. Симоненко

На столі альбом, на якому написано
сторінки журналу:

1. «Державні символи України».
2. «Народні символи України».
3. «Літературна подорож стежками нашого краю».

Благословен той день і час,
Коли прослалась килимами
Земля, яку сходив Тарас.
Малими, босими ногами.

Бібліотекар: Дорогі гості, діти! Сьогодні у нас в гостях усний журнал, «Мій край – моя історія жива!» Мамина пісня, батькова хата, дідусева казка, бабусина вишиванка, добре слово дідуся, традиційний звичай взаємодопомоги, незамулена криниця, з якої пив воду мандрівник, задавніла пам`ятка на краю села – все це родовідна пам`ять, наші символи, історія, може весела чи сумна, але в основі своїй велична і всестверджуюча.

Сьогодні ми ближче торкнемося цієї історії, в ній корінь роду українського. І де б ми не були, скрізь відчуваємо поклик рідної України, хвилюємося, аж до сліз, коли згадуємо рідну мову, пісню, поезію...

«Пісня Україна»

На фоні пісні

Схилилися верби на Стиром,
Полощуть зелену косу,
За плесом сріблястим, за виром
Впізнаєш поліську красу.
Ще в сонних ярах на світанні
Колишеться синя імла,
Та котиться зірка остання,
І місяць ляга край села,
Ліси, озеречка, болота,
В смарагдових росах поля,
І праця до сьомого поту,
І – пісня, що світ звеселя.
І де б не топтати дороги,-
На хуторі, в місті, в селі,-
Подякуймо людям і Богу,
Що є такий край на землі.

І мелодія пісні.

Україна – це земля, де ми народилися і живемо, де живуть наші батьки, де жили наші предки. Україно! Одне тільки слово – і ми входимо у світи свої, мов жит історії і батьківської юності, у світи героїчних діянь і в світи глибинної краси. Україно! Про тебе сиві кобзарі співали, що ти обездолена небога, що вивела діток при битій дорозі. Так, при битих дорогах. При чорних і ханських шляхах народжувалися твої вольноволі твої діти...

Україно!

Любіть Україну, як сонце, любіть...

Як вітер, як трави і води...

В годину щасливу в радості мить

Любіть у годину негоди,

Любіть Україну у сні й наяву,

Вишневу свою Україну,

Красу її, вічно живу і нову,

І мову її солов'їну.

Бібліотекар: Діти! Чи знаєте ви, що ж Означає слово Україна! Так, саме слово «Україна» означає країну, край, де живуть українці, український народ. Це назва вперше згадується 1187 року в давньоруському літописі. Важким і тернистим був шлях України до своєї незалежності. Такою подією є 24 серпня 1991 року, коли Україна стала незалежною. Символами нашої держави є прапор, герб, гімн. Державний прапор України – це стяг із двох рівновеликих горизонтальних смуг синього і жовтого кольорів, синій колір – уособлює мирне українське небо, а жовтий – стиглу пшеницю. Протягом віків незчисленні вороги ніби змовившись, тільки те й робили, що шматували її землі, топтали її красу, грабували її багатства, терзали її серце і душу. Однією із таких трагічних сторінок є Голодомор 1932-1933 років. Внаслідок страшного голодомору на Україні померло до 10 млн. чоловіків і це в країні, де найкраще родить земля, де є 1/3 світових чорноземців. Ось як про це описує С.Матвійчук, один з поетів нашого міста у збірці «Зорі над Стиром» (вірш 33-й «Зорі над Стиром», ст. 4)

Про інші сторінки історії читаємо вірші Філатової Валентини «Слава України».

Герб – символ влади. В основу сучасного герба покладено стародавній золотий тризуб на синьому тлі. В основу сучасного державного гімну України покладено мелодію пісні композитора ХІХ століття Михайла Вербицького «Ще не вмерла Україна».

Учень:

Я чую твій голос
Пшеничний твій колос,
І душу мені засіває зерно.
Моя Україно, білявко-хатино,
Пізнати тебе мені щастям дано.

Бібліотекар:

Наступна сторінка журналу
«Народні символи України».
У кожного народу є свої улюблені дерева, рослини.
Верба, калина, барвінок – невіддільні від українського народу.

Учень:

Ось верба – символ краси, неперервності життя. Вона дуже живуча. Встромиш у землю гілочку, і виросте дерево, засиплеш рану порошком меленої вербової кори – і кров зупиниться. З давніх давен в Україні вербу вважали святим деревом. Перед Великоднем шостий тиждень посту називався «Вербний». На Вербному тижні, у неділю, святити вербу. Освячені її гілочки служили оберегами полів від граду, під час грози її викидали на двір, щоб, як казали, град припинився, обкурювали хату від хвороб, клали у купіль немовляти. Діти хльостали один одного свяченими прутиками, приказуючи:
Не я б`ю – верба б`є.
За тиждень – Великдень,
Недалечко – червоне яєчко!

Спаси і сохрани, матір Божа,
Під своїм покровом.

Учень: А ось хрещатий Барвінок – символ вічності. Послухайте легенду. Ця рослина, коли ще не мала своєї назви, дуже заздрила запашній фіалці, бо та була у великій шані серед людей. І тоді вона звернулася до богині Флори, щоб та подарувала їй красу і людську любов. Однак не всесильною була Богиня квітів і весни і не змогла вона нагородити рослину великою красою. Зате дала їй гучну назву «вінка», що означає «перемога». В ній прихована могутня цілюща сила перемагати тяжкі недуги.

Учень: А це, діти, калина – символ кохання, краси, щастя. Навесні калина вкривається білим цвітом і стоїть як наречена у білому вбранні, а восени палахкотить гронами червоних плодів. Калиною уквітчують весільний коровай, оселю, печуть смачні пироги, лікуються. Народ склав про неї багато легенд і пісень.

Бібліотекар: У великій шані на Україні вінок. І тому ми до сьогоднішнього уроку підготували розповіді про нього. Що ж цікавого розкажете один одному про віночок.

Учень 2: Я дізналась, що український віночок не просто краса, а й оберіг, знахар душі, бо в ньому є така чаклунська сила, що біль знімає, волосся береже.

Учень 3: До віночка впліталися мальви ружі, калина, безсмертник, деревій, незабудки, чорнобривці, любисток, волошки, ромашки. Серед них найпочесніше місце лежало деревію. Ці дрібненькі білі квіточки здалеку нагадують велику квітку, і її називають у народі деревцем. Коли квіти

одцвітають, вітер розносить насіння. Та де б не проросла ця рослинка, вона завжди цвіте. Тому люди і вплели її до віночка, як символ нескореності.

Учень 4: Любисток і волошки у вінку – символ людської відданості. Ромашка – приносить не тільки здоров'я, а й добро, ніжність. Вплітають її інколи з гронами калини, з вусиками хмелю – символами гнучкості й розуму.

Учень 5: Плести віночки то ціла наука і дійство. Наші прабабусі знали різні секрети. При плетінні вінка, ні в якому разі не можна було зав'язувати нитку, щоб не обірвалось життя молодих.

Учень 6: В'язати, наприклад, стрічки теж треба вміти і символи їх знати. Стрічки вимірювали за довжиною дівочої коси і відрізали трохи нижче коси, щоб сховали її від злих очей.

Учень 7:

Є віночок у Катрусі

Різні квіти в нім цвітуть.

Мак з ромашкою й барвінком

І троянди там цвітуть.

Кожна стрічка у вінку

Свою долю має

Довжиною з дівочу косу,

І ось що означає?

Жовта – то колосся й хліб

Ніби сонце сяє,

А коричнева – земля,

Де ми проживаєм.

Синя стрічка – то вода
Що все напуває,
Небо ясне та безхмарне,
Що над нами сяє,
Мов сестри подружилися
Червона з білою стрічною,
То сонце з півмісяцем
Зустрілися над річкою.
Зелена стрічка – молодість.
Здоров`я, сила, мужність,
Рожева – то достаток в дім,
Та щедрість і душевність в нім.

Бібліотекар: А тепер погляньте на ці рушники. Це теж символи українського народу. «Дім без рушників – говорилося в народі, як сім`я без дітей.»

Вони старовинні обереги дому. Вишитий різними візерунками рушник був неодмінно атрибутом багатьох обрядів: з рушником приходили до породіллі, вшанувати появу нової людини, зустрічали дорогих гостей, проводжали в армію, молоді ставали на рушник під час шлюбного обряду. З рушником проводжали в останню путь. На багатьох рушниках були написи, як от «На щастя, на долю», «Хай щастить тобі, доню» та інші. Це побажання тій людині, якій призначався рушник. Вишивали рушники різними способами і кольорами. Ось цей вишитий квітами. Червоними і чорними нитками. Чому таке поєднання?

В пісні співається:

Два кольори мої, два кольори..

Червоний – то любов,

А чорний – то журба.

В житті кожної людини бувають радість і смуток. Так і на рушниках люди виписували свою долю. Я бажаю, щоб на ваших життєвих дорогах рушниках були тільки світлі, радісні кольори і не було чорних – журби і печалі.

(Пісня про рушник)

Поетичним символом українців є пісня. Пісня українська! Хто не був зачарований нею? Вона натхненна, мелодійна, безмежна широтою і красою образів. Пісні самоцвіти лунають над широкими ланами і високими горами. То вони звучать, як стогін Дніпра-Славути, як голос душі людської, сповненої туги за рідним краєм і безмежної любові до матері-землі. І з наших учнів є свої улюблені українські пісні.

Співає бандуристка.

Авторами пісні, яку ви щойно прослухали є наші місцеві митці С.Матвійчук і О.Синютін. Тож наступна сторінка журналу «Літературна подорож стежками нашого краю» поведе вас у наш поліський край.

Учень:

Рівненщина – це хліба безкраї,
Що мені допоможе над усе!
Бо моє дитинство там блукає,
В поле їсти матері несе!

Бібліотекар:

Рівненщина – золота чарівна сторона. Земле рясно уквітчана, зеленню закосичена. Скільки ніжних, ласкавих поетичних слів придумали люди, щоб висловити свою гарячу любов до краю де народилися і живуть. Вони з особливою цікавістю ставляться до родинного гнізда, шанують батьківські пороги й історію свого краю. Вітри часу невпинно гортає сторінки життя. День

сьогоднішній – завтра вже стане історією. Минають роки, і люди, поринувши у вир буденних турбот, призабудуть події, що так глибоко хвилювали наші серця сьогодні. Але неодмінно прийде мить, коли пам'ять заново відтворить пережите, побачене. Ось тоді і стануть у пригоді музейні експонати, документи, записи, занотовані спогади. А згадуючи про певні події ми неодмінно пов'яжемо їх з місцем, де це відбувалося, містечком чи селом. Неодмінно прийдемо до якоїсь особи, що залишила свій неповторний слід на землі.

Учень: Серед таких людей – наші земляки автори книг: «Зорі над Стиром», «Побачення з Поліссям», «Гроші на бочку», «Сповідь Любов'ю», «Вербниця», «Зірки і квіти». А зараз послухаєм деякі твори із збірок, в яких відтворюється історія нашого краю. І найголовніший поет, переможець конкурсу юних поетів – початківців Кузнецовська, учень нашої школи Усик Михайло. Пропонуємо вашій увазі його твори.

(Читає свої твори)

Бібліотекар: У нашій бібліотеці організовано книжково-ілюстративну виставку літератури «Край мій – доля моя, завжди ти зі мною». Тут ваші улюблені книги місцевих письменників, ознайомтесь будь ласка.

Дякуємо всім, хто прийшов на наше свято.

На уроці використані твори:

1. 33-й – твір Сильвестр Матвійчук
2. «Благослови нас» - С. Матвійчук, «Зорі над Стиром», ст.1
3. «Договір». І.Сидорчик
4. І.Сидорчик «Зорі над Стиром» ст.8
5. Уривок з поеми «Вараш» «Зорі над Стиром» ст.30
6. «Схилилися верби над Стиром» - «Побачення з Поліссям» А. Грес. ст. 85

Улас Самчук та його роман «Марія»

Якби поставити зараз питання, хто з українських письменників найповніше втілив у своїй творчості трагічну долю українського народу в ХХ сторіччі, то на нього, на читацькому материку нашої республіки, напевно, ніхто так і не дав би відповіді. А тим часом такий письменник є, і на це питання, не вагаючись, відповів би чи не кожний обізнаний з різною літературою читач української діаспори.

- Це Улас Самчук, - сказав би він. І справді, Уласа Самчука можна назвати Гомером ХХ століття.

Улас Олексійович Самчук народився 20 лютого 1905 року в славнозвісному селі Дермань теперішньої Рівенської області в типовій селянській родині. Початкову освіту здобув у сільській школі. Далі навчався у Кременецькій гімназії, де й виявилися та набули відповідного спрямування його літературні зацікавлення.

Покликаний до строкової служби в польській армії і проходячи її в західній Польщі, У.Самчук у 1927 році дезертирував з польського війська і нелегально перейшов кордон до Німеччини. Вступив на навчання до Бреславського (нині Вроцлавського) університету, але в короткому часі

переїхав до Чехословаччини і через кілька років (1929-1931) закінчив навчання в Українському університеті в Празі.

Друкуватися почав рано. Перше оповідання «На старих стежках» опублікував у 1926 році в журналі «Наша бесіда», який виходив у Варшаві.

Тривале перебування в Чехословаччині та на Закарпатській Україні не залишилося безслідним і в письменницькому доробку У.Самчука. Коротка, але яскрава і героїчна історія так званої Гуцульської республіки навіяла йому високопатріотичний роман «Гори говорять», - про боротьбу закарпатських гуцулів за своє соціальне та національне визволення супроти іноземних поневолювачів. В тридцяті роки був написаний був написаний політично загострений роман «Кулак», спрямований на захист життєвотворчих спроможностей українського селянства. Мабуть, відштовхуючись переважно від цього роману, деякі стовпи нашого літературно-критичного істеблішменту назвали У. Самчука куркульським письменником.

Проте найвизначнішим творчим досягненням У. Самчука є роман – тетрологія «Волинь». Якщо судити за цим твором, то її автора в нашій літературі ні з ким зіставити.

Епопейний твір У. Самчука – це гімн великому краєві України – Волині. Його самобу3тнім людям, гімн селянській праці, любові до землі, сімейним підвалинам народного життя. Ніхто в світовій літературі не створив такого монументального образу батька, яким є у «Волині» образ Матвія Довбенка. Міцність натури Матвія Довбенка виростає з тих передслов'нських коренів, які дають історикам та археологам право вважати Волинь та Полісся праколискою всього східного слов'янства.

Роман-спалах «Марія» - найсенсаційніший з усіх творів Самчука. В 1933 році світову громадськість потрясло нечуване в історії лихоліття, яке спало на голову українського етносу, - організований сталінсько-більшовицькою системою СРСР голодомор, що призвів до кількісного зменшення українців на одну п'яту – сучасні дослідники обчислюють кількість жертв порядком 7,5-8 млн людей.

Це була перша велика акція етноциду, спрямована саме проти українського народу, бо її географія не обмежувалася територією УРСР, а поширювалась на весь етнічний простір українців у Радянському Союзі, отже й на Ростовщину, Вороніжчину, Кубань і Західне Ставропілля.

Катастрофічна кількість загиблих від голоду – це лише один показник досягнутого компанією етноциду результату. Другий, можливо, набагато жахливіший – це структурні психологічні зміни, які відбулися в становому хребті української нації, бо ж етноцидові були піддані всі – і ті, що померли, і ті, що залишилися в живих. Деформації психіки мертвих канули в небуття разом з їхніми виснаженими тілами. Зранена психіка живих при них же й залишалася на все життя, нікуди вони від неї не ділися. Їх ж вони передають своїм нащадкам, навіть тоді, коли б їм цього не хотілося.

Потрібні були комплексні дослідження політологів, економістів і т.д., щоб визначити характер змін духовності українців після 1993 року. Але за ті дослідження, коли про цю найбільшу трагедію в історії українського народу тільки згадувати офіційно стало, можливим років 5-6, не більше, тому!

Письменницький нерв У. Самчука, цього сина і виразника українського селянства, зразу ж виловив весь розмах і трагізм національної трагедії. Роман був написаний у тому ж таки 33-му році. Роман був написаний у вигляді суворого опису життя Марії протягом усіх днів її існування, кількість яких автор умовно визначив і поінформував про неї читача, не забувши сказати про це і в фіналі: «Коли не рахувати останніх трьох, то Марія зустріла й провела двадцять шість тисяч двісті п'ятдесят вісім днів стільки разів сходило для неї сонце, стільки разів переживала насолоду буття, стільки разів бачила або відчувала небо, запах сонячного тепла й землі». Отже, прожила Марія 71 рік 11 місяців. Твір витриманий у високому стилі художньої агіографії, що надає образу Марії вищого, надпобутового сенсу, наближуючи її до біблійських героїнь і водночас підносячи цей образ до рівня символу України. Атмосфера розповіді набирає щораз більшого узагальнюючого значення послідовно від першої до третьої частини роману.

«Маленька Марія йшла вже з життя. Не раз прокинеться від сну, нап'ється з матиного лона пахучого напою і наповнюється радістю», Белькоче, піднімає до самого носа ноженята, завзято пацає ними, розчепірює ледь політичні пальченнята, а руками ловить щось настирливе перед очима. Стільки праці, простору. Таке чудесне й смачне молоко!...» І як, скажіть, не белькотати й не слинити від радості!».

В шість років Марія осиротіла, в дев'ять – була запродана в найми. Ноги малої пастушки порепались від холоду, бруду і роси. Нечесане і немите волосся на голові збите ковтуном. Але сила її глибинного віталізму перемагає. Вона виросла на дивовижно вродливу дівчину, а в праці їй нема рівних. Тож не дарма парубки за неї мало не б'ються, а господар, у якого вона від наймитувала близько дев'яти років, віддав при одруженні за нею, як за різною, дві десятини землі.

Спочатку роман розгортається начеб у дусі української класичної прози – звичайне селянське життя з його щоденними радощами і турботами. Вечорниці, заручини, весілля, розплітання коси молодою – все це поки що в межах традиційної української етнографії. Але сама історична доба виносить дію роману на ширині інтегральні обрії. Коханого Марії Корнія забирають до російського флоту, де він пробув сім років, ставши за цей час учасником нещасливої для Росії війни з гапонцям».

Не одержавши від свого коханого жодного листа, Марія подала рушники Ігнатові, парубкові тихої, але наполегливої натури, невгомному хазяїнові.

За сім років служби государю імператорові Корній нахапався того, що стало домінуючим у його середульшого сина Максима – зневаги до рідної мови, бездумності та жорстокості. Але любов Марії (після повернення Корнія вона покинула Ігната і вийшла заміж вдруге за того, кого любила посправжньому), невсипуща праця на землі – повернули його у звичне селянське русло. Корній став типовим статечним господарем.

Момент таємничо зав'язує хронікальний часоплин роману у міцний сюжетний вузол. Коли Корній та Марія сп'ялися на ноги, хтось у великодню ніч підпалив їх нову хату, клуню, хліви – усе обійстя. Підозра впала на Ігната, і над ним ведеться слідство. Але він хрестом божить, що ніякої його вини немає, та й Марія твердить одно: хата могла загорітися від комина чи лампадки. Перед самою Марійкою смертю приходить до неї старенький чернець, колишній її чоловік Ігнат, і просить у неї прощення за те, що колись спалив її хату. На цей раз Марія відповіла, що вона знала про це з самого початку.

І ще одна художня деталь підносить події останньої частини роману до рівня трагедійного національного епосу.

У Марії та Корнія троє синів: старший, Демко, під час першої світової війни потрапив у німецький полон і звідти вже не повернувся. Наймолодший, Лаврін, найлюдяніший і найсвідоміший, був репресований як ворог народу. Середульший – Максим, у якого є щось спільне з молодим Корнієм, служить лакеєм у «дворянському присутствії», в революцію одягнув куртку і причепив до боку маузер. Руками отаких жорстоких і бездумних виродків, як він, влада здійснювала ко лимарну оргію голодомору 33-го.

Отож Демко, Максим і Лаврін в «Марії» у Самчука виносять особисту трагедію життя жінки – матері на високий катафалк української історії і надають її образу особливої ємкості та значущості. У фінальній сцені роману здійснюється ще одне традиційне для українського епосу дійство: Корній рубає сокирою свого сина – відступника, котрий бенкетує з подібними до себе в той час, як його мати помирає з голоду.

На останньому ж вольовому акті Корнія позначилася не тільки українська літературна традиція, а й вітаїстична життєва концепція У.Самчука, його віра в соціальну активність людини до останнього подиху.